

Joris van Severen: zijn persoon, zijn gedachten, zijn invloed, zijn werk. Jaarboek 8, leper, Studiecentrum Joris van Severen, 2004, 208 pp., ISBN 90-76057-08-7.

Dit jaarboek bevat opnieuw verschillende artikels die van belang zijn voor de geschiedenis van de Vlaamse beweging. Het meest werd ik getroffen door de uitvoerige bijdrage van Daniël Vanacker over *Karel de Schaepdrijver, de 'sublieme deserteur'*. Het gaat over zijn vier oorlogsjaren aan de IJzer, die goed gedocumenteerd zijn door zijn bewaarde briefwisseling, onder meer met zijn dorpsgenoot uit Temse, Clemens De Landtsheer, en met zijn studiegenoot in de kandidatuur voorbereidend tot de rechten in Gent, Joris van Severen. Ook het dagboek van Van Severen bevat heel wat aantekeningen over zijn contacten met De Schaepdrijver, waarbij beiden zoveel te bespreken hadden over hun ervaringen in het leger, over hun herinneringen aan hun Gentse jaren en hun liefjes, over de Vlaamse zaak, over de Nederlandse literatuur, over kunst. De Schaepdrijver die, anders dan Van Severen, de kans had laten voorbijgaan om een officiersopleiding te volgen, werd nog meer dan zijn vriend verbitterd door het afstompende soldatenleven en *"al 't ontzaglijke onrecht en vernederingen maar voortdurend gepleegd op 't beste bloed van ons volk"*. Vanaf juli 1916 rekende hij op een naoorlogse afrekening met de schuldigen, dankzij de Frontbeweging. Hij verdedigde toen de vernederlandsing van de universiteit door de bezetter, als een Vlaams recht. In mei

en juni 1917 wilde hij overlopen om het bezette land op de hoogte te brengen van de situatie aan het IJzerfront. Wanneer Jules Charpentier dat deed in opdracht van de Frontleiding, op 30 april-1 mei 1918, ging hij mee en werd met hem tijdens de volgende maanden de ijverigste gedeserteerde propagandist van het activisme.

Mij viel op hoezeer het hier beschreven vriendengroepje zich in 1918 met het hele activisme verbonden voelde. Vanacker vermeldt herhaaldelijk dat de fronters een verwonderlijke ruimte kregen van de censuur om hun ideeën te verspreiden. Ook het circuleren aan het front van het activistische pamflet *Vlaanderens Weezang*, dat op velen indruk maakte, kan daarbij vermeld worden.

Een tweede waardevolle *pièce de résistance* in deze bundel is *Van syndicalisme naar corporatisme: Juul Declercq (1897-1955)*, door Romain Vanlandschoot. Het gaat in dit eerste deel, dat vooral de aanzet tot de scheuring in de Izegemse christelijke arbeidersbeweging beschrijft, over de vraag of die arbeidersbeweging met een afzonderlijke lijst zou optreden in de parlementsverkiezingen in 1925 (wat gebeurde), dan wel een kartel zou vormen met de Vlaams-nationalisten, zoals Declercq en een belangrijke minderheid gewenst hadden. Verscheidene proosten wilden over een kartel onderhandelen, maar de nationalistische voorman Van Severen stond geen kartel toe, alleen een uittreden uit de nationale christelijke arbeidersbeweging en een aansluiten bij zijn partij. Dat werd dus niet aanvaard, iets wat Vanlandschoot verklaart: “*De pressie uit hogere (kerkelijke en andere) regionen om ten koste van wat ook de eenheid van de partij te bewaren was van in den beginne beslissend.*” De auteur gaat er niet op in dat die eenheid niet bewaard werd, aangezien de arbeiders apart opkwamen. Tot 1925 was Declercq “*een trouwe syndicalist*” geweest, en ook zijn medestander priester Odiel Spruytte had tot dan de traditionele opvattingen van de christelijke arbeidersbeweging gedeeld, beklemtoont Vanlandschoot. De evolutie naar het corporatisme en het Verdinaso zal hij in het volgend jaarboek beschrijven.

Twee kleinere bijdragen verdienen vermeld te worden. In *De houding van de Dietsche Bond tegenover Joris van Severen en het Verdinaso* schetst Sam Van Clemen de kroniek van een breuk en een vijandschap. In *Hendrik Jozef Elias en Joris van Severen* doet Pieter Jan Verstraete hetzelfde. [LODE WILS]